müürileht

Teine number | Tartu kultuurileht | Märts 2008

Sisu:

2 Berk Vaher Vanemuise juhtimisskeemidest
3-4 Maarja Mänd otsib Tartu linnateatrit vol 2
5 ÖSU evening cd - Tartu kultuurielu riimkroonika
6-7 Margus Kiis Raadi mõisa valvuritest
8-9 Kristina Paju moelisas müürilill
10-13 Mehis Heinsaare linn kui mets
14 Kaisa Eiche fantaasiad jätkuvad
15 Summary
16 Kalender

Loomemajanduse müüt

Ivar Põllu

Kas vajadus tekitab võimalused või vastupidi? Eurotoetused muudavad retoorikat – kas ka muud? Kui vahepeal ei pidanud ametnikud heaks tooniks rääkida loovatest inimestest teisiti kui pehmetest ja kehvadest ärikatest, siis nüüd on sisse toodud loovklassi, loomemajanduse ja inkubaatori mõisted, mis otsekui avaksid kogu „probleemi“. Ühelt poolt on see tore, et tekib mingi uus keel, mis kirjeldab objekti ehk paremini. Tekib mõistestik, mis kirjeldab suhteliselt adekvaatselt tegevusi ning on ka teistele, „tõsisemate elualade inimestele“ arusaadav.

Teisalt on see ohtlik, et kogu seltskond peab end loomemajanduseks ümber orienteeruma, selleks, et ametnike mõistetemaailmasse mahtuda. Ja mis veel hullem, peab end ümber orienteeruma, et eurotoetustega suhestuda. Keegi ei käsi, võib öelda. Küll aga soovitakse, et uus klass seda teeks – see karvaste kamp on vähemalt praegu ametnike jaoks tegija, sest talle eraldatakse Euroopast rahasid. Sellega saab linna-ehitavale kultuurikellule hoogu anda. „Loovklass“ ise ei saa suurt midagi aru – on järsust huvitõusust väga meelitatud. „Meie käest küsitakse nõu,“ rõõmustab väike kultuuritöötaja, kui ta on käinud loomemajanduse strateegia väljatöötamise koosolekul.

Paraku pole aga nii lihtne, et „tootlike“ boheemlaste ümbernimetamine nende elu kergemaks teeks. Ei teki iseenesest neid toetavaid ja elu lihtsustavaid skeeme, pigem vastupidi. Kriitilisematel hetkedel tundub, et on loodud boheemide unifitseerimise kava või raam, millesse peavad karvased ise sisse pugema, et olla toetatud. Võib-olla sellekski, et olla olemas? Kui see kõik toimib ning „loovklass“ suudab reeglipäraselt tegutsedes loovalt käituda, on hea.

Võib aga juhtuda nii, et tekib palju subsideeritud, kunstlikult viljastatud soerdorganisatsioone, mis pole sisemise, positiivse loogikaga ise tekkinud, vaid tavaline „projektist raha välja võtmine“, mille lõppedes võivad projektijuhid tõdeda „lambad surid ära“ (nagu olla olnud Eesti aja alguses põllumajandustoetustega). Kuidas saaks nii, et märgataks rohkem juba tegutsevaid, vajalikke rakukesi, mis vajaks arenemiseks stabiilset toetust või väikest rahasüsti, mitte ei loodaks juurde uusi, mille olulisus ning hakkamasaamine pole päris kindel? Millal saavad linnade juhid aru, et „triks-traks kultuur“, mis peaks tekkima justkui iseenesest väljamõeldud ja tühja koha peale ehitatud kultuuripessa, pole jätkusuutlik? Triks-traks linnapea poolt avatud vastvalminud ukse taga ei pruugi olla midagi. Ega pruugi tullagi. ●

VÄLJAANDJA:
MTÜ Genialistide Klubi
www.genklubi.ee

TOIMETUS-KOLLEEGIUM: Kaisa Eiche, Margus Kiis, Maarja Mänd, Martin Oja, Kristina Paju, Ivar Põllu, Sven Vabar, Berk Vaher
ILLUSTRATSIOONID: Mehis Heinsaar
KUJUNDUS: Joonas Sildre

TOETAJAD: Leht ilmub Tartu linna rahalisel toel, Paberiga (Munken Pure) toetas MAP
TRÜKK: Iloprint
TIRAAŽ: 1000
TASUTA!

Jõufilee kanasaalis

Berk Vaher

Ma pole juba rohkem kui aasta ühtki Vanemuise draamalavastust näinud. Või oli see nüüd kaks aastat. Väike laps peres paneb ka isa oma õhtute suhtes karme valikuid tegema ja neid suunavaks printsiibiks on mitte pakutava meelelahutuse kvaliteet, vaid pigem hingeline ja vaimne side sellega.

Aga laps saab alles aastaseks ja nii selgub, et minu jaoks on selline side Vanemuisega juba varem nõrgenenud. Võõrandumiseks on seda küllap palju nimetada, pigem on see huvi hiberneerumine (aga võib-olla on seegi vaid eufemism).
Mõne aja eest läks Vanemuine mulle üsna tublisti korda. Mitmed tunased või varasemad näitlejad olid juba mu lapsepõlvetuttavad, aga rohkemgi mõjutas üks poliitikupõlve väheseid positiivseid avastusi – et kui tahad Tartu kultuurielus midagi ära teha, pead tajuma oma keskkonda tervikuna ja olema valmis kaasarääkimiseks iga olulisema teema juures, kus iganes sind näha ja kuulda tahetakse.
Mais 2003 taheti küll, või õigemini tahtis viimaseid kuid Vanemuises direktoriametit pidav Jaak Viller, kes teatri suurte probleemide ilmsikstulekul kutsus kokku Vanemuise „aju" – kogukonnaesindajate kolleegiumi, millelt oodati ideid oleviku ja tuleviku jaoks ning ka teatri toetamist omades ringkondades. „Aju" avakoosolekul osalesid lisaks linnavalitsuse kultuurijuhtidele veel ka Martti Preem, Kaarel Sahk jr. ja teisigi.

Augustis direktori kohusetäitjaks nimetatud Aivar Mäe võttis „aju" viimase initsiatiivil küll septembri alguses jutule, selgitas oma arusaama olukorrast ja edasisi plaane ning möönis, et kogukonna esindajatest on kasu teatris toimuva selgitamisel linnas – ent edasine näitas, et sellist tegevust siiski ei vajatud. Või kui vajati, ei leitud mahti seda teatri juhtimisse ja promotegevusse integreerida. Ja „aju" kärbus peagi.

Küll avanes mul siis võimalus osaleda „kombinaatteatri Vanemuine loomenõukogu draamasektsioonis", nagu seda nimetas toonane draamatoimetaja Sven Karja; minu mäletamist mööda oli esimeseks analüüsitavaks Ain Mäeotsa lavastatud „Salemi nõiad" (esietendus 14. oktoobril 2004 Sadamateatris) ning edaspidi kutsuti meid pea iga uue draamalavastuse kontrolletendusele. „Sektsiooni" kuulusid veel Aune Unt, Anneli Saro, Luule Epner, Ülo Tonts, Jaak Rähesoo, Rein Pakk; näitlejate esindajad vahetusid.

Arutelud olid asjalikud, sageli ka kriitilised, teatri esindajad tegid märkmeid ning vähemasti Ain Mäeotsale tundusid need kommentaarid ka korda minevat. Ent tema oli üks väheseid lavastajaid (kui mitte ainus), kes julges nendele aruteludele kohale tulla, ehkki kuulis seal vahel ka nii mõndagi sellist, mis ta enesevalitsuse proovile pani. Muus osas hakkas üha enam tunduma, et sellel jututoal on ennekõike seltskondlik ja intellektuaalselt treeniv funktsioon asjaosaliste jaoks, kuid eriti mitte mingit mõju uuslavastustele – ka juhtudel, kui teatri esindajad ise tunnistasid kõva ämbrikolinat (Finn Poulseni lavastatud „Nagu teile meeldib"; Jaan Toominga üks nadiire „Veronika otsustab surra", mis teatraalide seas ristiti ümber kui „Vanemuine otsustab surra"...) Saalid olid ju täis. Samas võimendusid kahtlustused Vanemuise muutumisest muusika(li)teatriks ja draama marginaliseerumisest; teatri statistika näitas justkui muud, ent tooreks jäänud suurprojekti „Sada aastat..." lavastaja Hendrik Toompere juunior ei hoidnud tagasi mürgiseid vihjeid teatri „toele" – suure orkestriga teatril ei jagunud draamalavastuse jaoks isegi keelpillikvartetti...

Oli siiski tunda, et Sven Karja loodab „draamasektsiooni" toele – eriti siis, kui Ain Mäeotsa asemele asus draamajuhiks Sulev Teppart, kelle esialgne uljus asendus peagi ilmse ebamugavustundega. Ent 2007. aasta hooaja planeerimiskoosolekul hõljus arutlejate vahel üsna hapu hõng. Möödarääkimist oli palju, teatri ja kunstinõukogu visioonid perspektiivsete lavastusprojektide osas ei kattunud ja kuigi arutleti võimaluste üle kaasata kunstinõukogu ka prooviprotsessi, jäid need mõtted teostamata. Peagi sai Teppart kinga. Draamasektsioonile ei peetud vajalikuks selgitusi jagada.

Elu teatris läks edasi ja läheb praegugi, saalid on täis, auhindu ei võideta. Mõneti muutunud koosseisuga draamasektsioon jätkab tänagi kontrolletenduste kommenteerimist samal sümboolsel moel, mina kaugenesin sellest – Sven Karja kutsus veel küll mitmel korral, aga viimaks loobus.

Kogu sellest jutust ei pea nüüd aru saama niimoodi, et „vaat oleks mind/meid lavastusprotsessi juurde lastud, saaks ka Vanemuine nüüd auhindu" – ei, vaevalt; Tõnu Lensment proovis Teatrilabori „Goodbye Vienna" juures sellist kolleegiumiga „teadusmahukat tootmist" ja ega see eriti õnnestunud. Samas tundub, et NO-teatris on samalaadsest kolleegiumist rohkem abi – mis tõendab, et ennekõike on teatril vaja ereda visiooniga draamajuhti ja siis alles muud õukonda, kes selle visiooni teostumisele kaasa aitab. Kas mina sinna kuulun või mitte, ei ole minu jaoks ausalt oluline; head teatrit ongi ju meeldivam vaadata pärisetenduse õhustikus ja kalli kaasaga, olles valmis ootamatuseks, kuid tundmata muret võimaliku piinlikkuse pärast.

Draamasektsiooni ja ka tolle varasema üldstrateegilise „aju" peamine mõte oli ikka ennekõike selles, et Vanemuisel oli võimalus luua nii teatriteadlastele kui laiema diapasooniga kultuurimõtestajatele osalustunne teatri staatuse ja väärikuse kujundamises – kui mitte muud, siis hea sõna ja hea usu levitamist kultuuriringkondades oleks Vanemuine vajanud ja tegelikult vajab nüüdki; aga seetarvis korraks saavutatud lojaalsusel lasti nõrgeneda.

Paavo Nõgese Vanemuine eelistab end meedias reklaamida teadetega, et teatrisse rajatakse jõusaal ja et teatridirektor pakub külastajatele kanafileed. Ja muidugi väisab meid taas ja taas Tim Rice, kes on kuulus, rikas, edukas ja seetõttu teatriasjus targem nõustaja kui mingid kohalikud karvased. Mis siis ikka, ka see on osalustunde loomine ja paljud samade väärtushinnangutega tartlased tunnevad end kõnetatuna. Ent see pole keel, millega tekitada usaldust nende seas, kes kujundavad teatri mainet Eesti kultuuriloos. ●

Stuudiost festivalini

Kus on su teater, Tarto liin? Vol. 2

Maarja Mänd

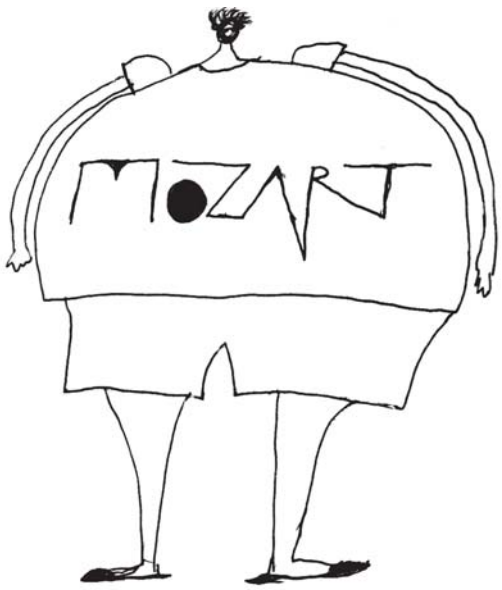

Ega ju tegelikult pole nii, et Tartul üldse seda teatrit pole olnud. On ikka. On tehtud hinge ja südamega, on tehtud entusiasmi ja rahata. On tehtud, on lõpetatud. Ja õigupoolest tundub, et see, mis kaob, loeb rohkem, kui see, mis mitte mingil tingmusel ei kao. Vanemuine ei lähe kuskile, aga seda va kana kitkutakse muudkui, küll teatri sees, küll väljas. Tartust kadunud teatrite järele nostalgitsetakse aga endiselt siin ja seal, hoolimata sellest, et mõnes mõttes võib neid hukkaläinuteks pidada. On olnud väiksemaid seltse ja suuremaid harrastusteatreid, on olnud vastulööke Vanemuisele.

On üks mutant-asutus, millel juba pea 20-aastane ajalugu, kes käinud läbi tormist ja tuulest, Jaamast ja Lutsust, proovinud stuudiot, lasteteatrit ja eksperimente, korraldanud festivale. Kui teatriloo tagumistes soppides sobrada, võib öelda, et ahel, mille suurimateks staarideks Tartu Lasteteater ja Tartu Teatrilabor, sai alguse 1985. aastal Jaan Toominga Vanemuise draamastuudioga, millest hiljem ehk Madis Kõivu ideevälgatusest sai Tartu Lasteteater.

Tartu Lasteteater

Kuigi Tartul on palju legende teatri-hirmu-valitsejatest, alustades kasvõi Vanast Hirmsast endast, on ka Jaan Tooming tänapäevaks saavutanud hullumeelse kunstniku imago. Selles kontekstis on päris hirmuäratav mõelda, et just Toominga stuudiost sai 1989. aastal alguse Tartu Lasteteater. Aga nii oli ning teatrilooliselt pole selles midagi loomuvastast: väikerahvaste folkloor ja kadunud terviklik maailmatunnetus, napid vahendid ja suured autorid. Väidetavalt oli teater kunstiringkondades ristitud kõige maagilisemaks teatriks Eestis.

Aga ainult prääniku ühe teatri elujõuks ka ei piisa – kui ikka kohustuslikust mõõnaperioodist läbi ei astu ja üle ei saa, siis on karistuseks mandumine ja tõenäoliselt vanadussurm. Lasteteatri tõehetk oli 90-ndate keskel ning messias saabus Von Krahli Teatrist (!) uue kunstilise juhi Mart Kampuse näol, kelle teater oli mänguline, teatraalne ning – mis lasteteatris kõige tähtsam! – omas sõnumit nii suurtele kui väikestele. Jah, siin ei olnud „pelgal kommertskultuuril“ juba kohta, hõisati. Kuigi selle lause väärtus on tänapäeva ühiskonnas pigem positiivne, ei ole kindel, et mõtte täht-täheline elluviimine alati kasuks tuleb. Ajapikku hakkas teatri peremees Tartu linn murelikuks muutuma, kuidas, et ei olegi kõigile? Kuidas, et ei käigi massid? Teater süüvis liialt iseendasse? Ehk oligi nii. Või ehk ei ole võimalik teha teistmoodi teatrit ja olla samal ajal Tartu linna oma. 10s oli esimene ja viimane suurjuubel Lasteteatri nimelisele teatrile. Ja juba siis olid mustad pilved pea kohale kogunenud ning kuskil ametkondades vaagiti teatri tulevikku, mille tulemusena Tartu Lasteteater mutanteerus millekski, mida hakkas juhtima loominguline ühendus Lendav Hollandlane, ning kadus iseendana. Postimehe arhiivis ripub veelgi Tartu uudiste all teade pealkirjaga „Lasteteater paneb träni oksjonile“, et tõmmata piir olnu ja uue vahele. Näib üsnagi julm – 11 aastat teatritegevust ning Toominga stuudio aegadestki veel pärit esemed ristitakse avalikult „träniks“. Mõni ime, et füüsiliselt on Lasteteatrist alles vaid kodulehekülg ning sellel olev viimane kurvameelne üleskutse: „Head sõbrad! Veel viimaseid kuid* saate näha Tartu Lasteteatri etendusi! Kasutage seda võimalust!“

Tartu Teatrilabor

Näikse, et kuidagi kergem on ehitada vundamendilt, kui hakata läbima krundi otsimise, mahamärkimise, tsemendisegamise ja põhja valamise kadalippu. Lasteteatri 2000. aasta nukra lõpuetenduste kuulutuses viitas sõna „kuid“ taga olev tärn Tartu Linnavalitsuse kultuuriosakonna välja kuulutatud otsusele korraldada Tartu Linnale kuuluva teatri, mida hetkel teati veel kui Tartu Lasteteatrit, loomingulise juhi kohale avalik konkurss. Õlekõrrest haaras Andreas W elik Andrus Laansalu, kes moodustas meeskonna Lendav Hollandlane, kirjutas projekti ja lubas 3 aastaga teatri tippu viia. Ja miks poleks pidanud? Linnapoolne tahe Lasteteatrist kui sellisest pääseda viis 3aastaku lubadused enneolematutesse summadesse, vabadusse – pikkustesse, laiustesse, kõrgustesse. Lendav Hollandlane sai möllata kui noor vasikas rohtu täis aasal. Kui täna saaks mõni väiksem teater taolised tingimused või ainuüksi lubadusedki, tekiks neid tõenäoliselt Tartusse kui seeni pärast vihma.

Niisiis, Lasteteatri endine struktuur ja põhimõte visati nurka koos nimega, võeti maja ja alguse sai Tartu Teatrilabor. Oh kui halvasti esteks kõik oli – lagunev maja ja kasutamatu tehnika. Kuid Teatrilabor leekis uhkelt minema ning esimese aasta lõpuks hindas loomenõukogu tegevust „maksimaalilähedaseks“. Hurraa! Minimaalne tehniline baas ning katsed ja eksed võisid alata kui tõelisele laborile kohane – Teatrilaborisse hakkas imbuma uut nooremapoolset rahvast ning kõik oli vahva. Kes oleks võinud arvata, et linna lubadused proovida ja ka ebaõnnestuda ei olnudki võibolla päris nii-ii mõeldud. Taheti ju teatrit, kuhu see kogu selles multimeedia virr-varris ometi jäi?

Lootus tekkis, kui platsi astus Margus Kasterpalu, kelles näib olevat rohkem teatrit kui nii mõneski teises – Teatrilabor tegi veel ühe põike endisest esteetikast. Ent tõenäoliselt oli kogu eksperimentaalplaan juba hukule määratud 3-aasta-lubadusega – midagi, mis on nii kardinaalselt teistmoodi tehtav (teater, mida ei saa teha üheski olemasolevas eesti teatris – hullumeelne!), ei suuda end 3 aastaga traditsioone täis linnas kuidagi tõestada jätkusuutlikuna.

Hoolimata sellest, et Kasterpalu juhitud Teatrilaboriga hakkas kätte jõudma Tartu ühe mainefestivali DRAAMA õnnestumistejada, otsustas linn probleemsest lapsest lahti saada, nendega tegelevad ju eripedagoogid. Teatrilabori lõpp saabus 2003. aastal ning järgmisel aastal mutanteerus väntsutet asutis veel üks kord – alguse sai SA Eesti Teatri Festival, mis Kasterpalu eestvedamisel korraldab festivale ning märkimisväärset teatritki tänini.

Natuke on kurb, et riiklike tähtsustega suurteatrite tõusud ja mõõnad on igal juhul ületatavad. Kellel oleks tulnud pähe juhtimiskriisis Eesti Draamateater sulgeda või vähendada repertuaarikiiksuga Vanemuise toetust? Ei kellelgi. Kohaliku tähtsusega alternatiivkunsti pesad on aga kergemad linnapildist kaduma. Küll on nad oma ajast taga nagu Lasteteater, küll ees nagu Teatrilabor. Kuid ehk ei peagi alternatiivi pakkuvad väiketeatrid kaasas käima üldise ajaarvamisega, vaid võivad oma vaiksel moel tiksuda, jõudes nii kõrgemale ja kaugemale kui suurteatrite mitme aasta peale kinnitatud repertuaaripoliitika võimaldaks?! Loomulikult ei ole see üleskutse hoida hukule määratuid kui sedasamust pilpa peal. Aga vähemalt ühe korra peaks veel proovima küll, sest kui taolised asutused peavad pendeldama küll Jaama, küll Lutsu tänavate vahet, leidmata päris oma kodu isegi mitte Athena Keskuses, siis on midagi kuskilt ikka vist nihu läinud.

Jah, vähemalt ühe korra veel… ●

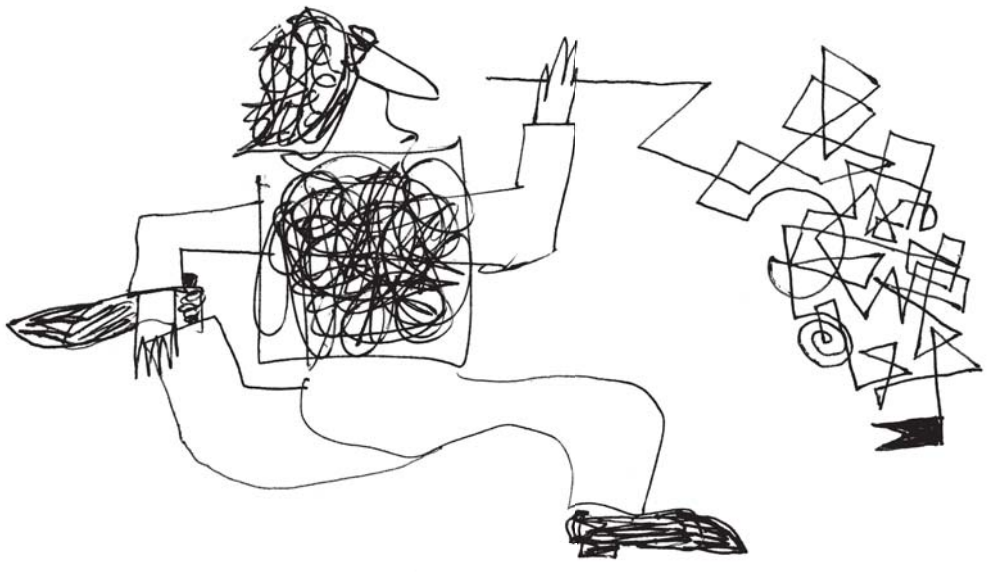

Kultuurielu riimkroonika

Ivar Põllu / Katrin Ruus

Teatripäevaks ilmub Genialistide Klubi abiga ÖSU kauamängiv, mis koondab rühmituse kogu senise loomingu. Kes veel ei tea, siis ÖSU laulud on Tartu ja Eesti teatri- ja kunstielu riimkroonikad. Need on uue aja rahvalaulud, mis talletavad loomeinimeste elu: rõõme, ohte, kaotusi ja võite, samas ka täiesti triviaalset infot. ÖSU looming on muusikaliselt primitiivne ja hingeliselt empaatiline. Müürilehe küsimustele vastab ÖSU liige Katrin Ruus.

Mis tähendab ÖSU? Miks selline nimi?
ÖSU-l tähthaaval lahti seletatavat tähendust tegelikult pole. Kunagi ÖSU tekkimise aegu pakkus keegi meist, et ÖSU võiks tähendada Ökonooomsed SeksuaalUnelmad. Rohkem pole katsetatud seda lahti seletada. Praeguseks olen ise mõelnud, et see, mida ÖSU on loonud, ongi nagu ösu. Selline stiil nagu siis. Et kui laulan ÖSU laule, siis ongi nagu ösu tegemine. Või kui tahetakse, et mõnda laulu laulan, siis võib küsida: Noh, tee natuke ösu ka!

Kuidas see juhtus?
Ega siis ÖSU Evening polnud kohe algul ÖSU Evening. Algul noored teatriteaduse tudengid Katrin Ruus ja Taile Palm lihtsalt tegid nalja enda ja teiste kulul, pannes kõiki laulu sisse. Tegemist oli ja on siiani lihtsalt ühe meelelahutusvormiga, mis pakub palju tegijatele endale ning võib pakkuda ka neile, kes tabavad ÖSU loomingu huumorit ja tunnevad kasvõi vähemalgi määral konteksti. Mäletan, et ÖSU esimene laul „Dramaturg“ sündis Annelinnas Taile Palmi korteris. Sirvisin Uku Masingu luuleraamatut ja leidsin read: Trummadi trummadi trumm trumm trumm, maailm theatrum maximum... Ja sealt juba läks kõik omasoodu. Alul tahtsime teha laulu lihtsalt sellest, kuidas Madis Kolk on dramaturg.

Kas see on ikka veel huvitav?
On ikka huvitav! Eriti siis kui mingid tobedad mõtted ja riimid hakkavad peas ringi käima. ÖSU jaoks on alati oluline loo sündimine. See on pikk protsess. Ükski lugu pole tekkinud ühe päevaga. Mõnikord võtab kuid, enne kui midagi vormub. Ja mitte seetõttu, et raske on, vaid et mõte pole veel küllalt küps. Peab olema õige emotsionaalne laetus ning sõnadetagune mõte, mis vahel hoopis hiljem ka ÖSU endani jõuab. ÖSU võlu minu jaoks on see, et tähendused ja seosed, naljad ja traagilisus – need kõik muutuvad, arenevad, kaovad, vastavalt sellele, mis toimub minu ümber, mis juhtub minu sõprade ja tuttavatega, mis on õhus parasjagu, mis on tabu, mis on popp, mis on nõme jne. ÖSU ei ole eraldiseisev, vaid maailma (pealtnäha ehk väikse maailma) evolutsioonis osalev osake.

Mis saaks maailmast, kui kõik tudengipõlves loodud laulud plaadile jõuavad?
Ma ei taha ette kujutadagi. Ökokatastroof.

Kas Ants Johanson teid Autorilaulufestivalile pole kutsunud?
Ei. Ja see oleks ka õudne.

Kas inimesed kardavad sind - sest võid neid laulu sisse panna? Või vastupidi - oled sild surematusse?
Ei karda mind keegi. Vastupidi, inimesed on ikka rõõmsad, kui laulu sisse saavad. Muidugi ma ei tea, kas näiteks Vaino Vahing on rõõmus, et ta on laulu „Õige Vahing“ oluline tegelane.

Kas sa endast pole mõelnud igaks juhuks laulu teha? Et surematuks saada.
Kõik need laulud on ikka minust endast ka. Lähedased sõbrad tabavad kindlasti selle paremini ära. Aga eneseirooniat on nendes laulukestes ikka omajagu.

Kas sa tahad oma lauludega inimesi solvata või aidata? Või on sel mingi muu eesmärk?
Solvata ma küll ei taha. Ja usun, et keegi ei solvu ka. Kes solvub, on loll. Oi, nüüd vist solvasin... Aga eesmärk on lõbustada sõpru ja tuttavaid väikeste naljadega ning heal juhul vaimukustega. Kui õnnestub. Näiteks laulul „Lavakas“ võiks olla ka eesmärgiks aidata neid inimesi, kelle jaoks elu ongi lavakas. See laul lihtsalt selgitab oluorda ja konstanteerib fakti: „Lavakasse astub ikka iga mees, sugulased ootavadki juba ees“. Järeldused saab igaüks ise teha.

Kas ÖSU loomingut võiks niisiis nimetada dokumentalistikaks?
Jah. Võib küll. See ongi nagu rahvalaul. Laulad sellest, mida näed. Vanasti nii ju ainult oligi.

Või mis võiks olla sinu laulude tagajärg?
Laulude tagajärjeks võib-olla:
saab nalja ja ei ole enam nii igav olla / ei saa nalja ja on kohutavalt primitiivne ja igav / elu läheb laulusõnade järgi / laulusõnad püüavad elule järgi jõuda / muusikud vihastavad / muusikud annavad andeks / ÖSUl on lihtsalt hea olla / kuulajatel on tore ja lõbus / kuulajatel on halb ja häbi olla / ÖSUl on ikka lõbus / jne....

Millega sa ÖSUst vabal ajal tegeled? On sul hobisid?
ÖSU-st vabal ajal tegelen tööga, mis aitab mul ÖSU jaoks materjali leida. Kultuur on selles mõttes tänuväärt valdkond. Üheks (aastatepikkuseks kujunenud) hobiks on ka kultuuripoliitika alase magistritöö kirjutamine.

On sul amet? Mis on sinu väljaõpe?
Ametit ei ole. Juhutööd. Bakalaureusekraadi omandasin teatriteaduse erialal.

Milline on olukord sinu erialal? Kas sinu laulud on muutnud olukorda paremaks?
Ma arvan, et teatriteaduse eriala Tartu Ülikoolis sai pärast ÖSU algust tõelise hoo sisse. ÖSU peab ennast jätkuvalt teatriteadlaste maskottbändiks. ÖSU muutis totaalselt paradigmat. Uus diskursus sai või silma.

Plaati saab osta Genialistide Klubist
Plaati saab tellida, kirjutades oma soovist aadressile plaadipood@genklubi.ee. ●

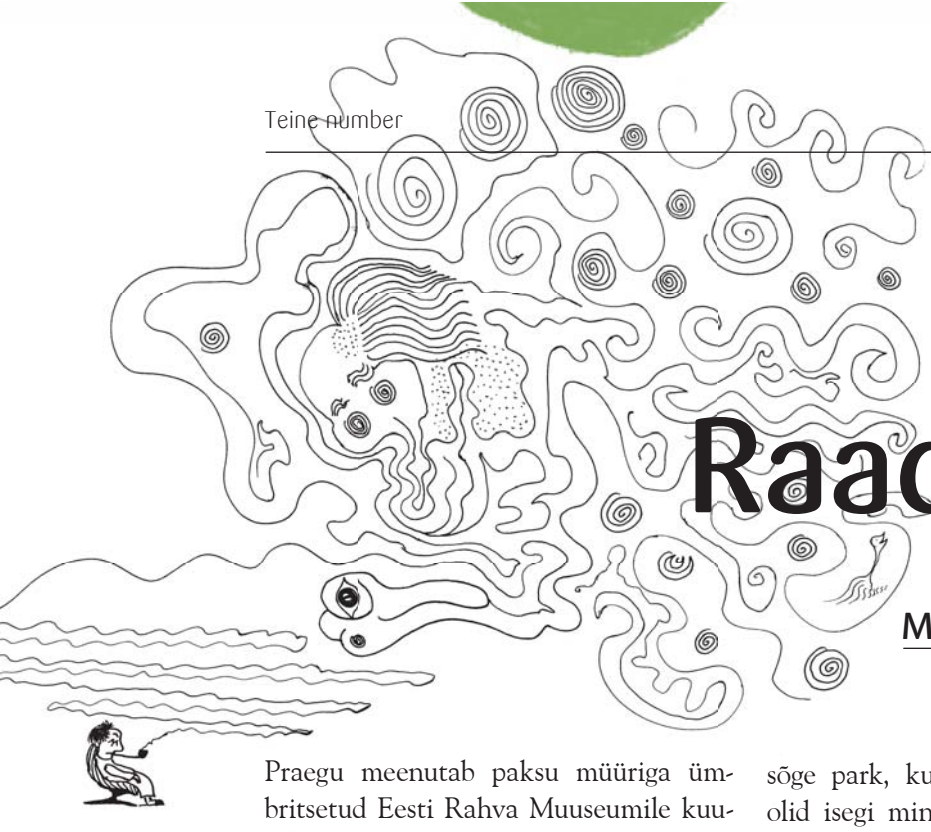

Raadi mõis

Margus Kiis

Praegu meenutab paksu müüriga ümbritsetud Eesti Rahva Muuseumile kuuluv Raadi mõisaplats presidendilossi vm tähtsat paika: piinlikult korda tehtud, suuresti äranuditud-üleistutatud pargiga, lennuväljalikult valgustatud kohati arusaamatu funktsiooniga suur hoonekompleks. Ainult legendaarsete Liphartide katuseta härrastemaja kössitab õnnetult ning laguneb endiselt, ning et teda selles tegevuses keegi ei segaks, on talle läbipääsmatu aed ümber ehitatud. Harva eksib siia mõni teadlik turist, mõnikord on näha vormis turvameest, kes valvab, et pargi sammalduvat korda ja muutumatust miski-keski ei segaks.

Raadi mõisa kuulsusrikas minevik enne Teist maailmasõda ning ka omapärane roll 80-ndate lõpu Laulvas revolutsioonis on üldteada. Vähemad aga mäletavad Raadi mõisa 90-ndaid, selle tähtsust Tartu alternatiivkultuuris.

Toona olid asjad hoopis teisiti. Paratsiteerides Vladislav Koržetsit, oli park „murtud, metsik ja must“. Lossivaremete ja nõuka-armee poolt kuurideks, garaažideks ja ladudeks ümber ehitatud pika lagunenud tallihoone vahele jäi sõge park, kus kõige metsikumas osas olid isegi mingid õunapuud. Tontlikus, kuid seda põnevamas maastikus turritas põlenud veetornivare. Tallihoone taga asus (ja asub siiani) aga legendaarsete Poola restauraatorite ehitatud suvilataoline elumaja. Mainitud metsiku park-võsa keskel tallihoone nurga juures asus kaherattaline soojak, kus kirju seltskond valvureid (kelle sekka on erinevatel aegadel kuulunud näiteks allakirjutanu, praegune ajaloolane ja Ülikooli õppejõud Üllar Peterson, aga ka Erkki Hüva, Martiini jt) kordamööda ERMi kallil varal oma rohkem või vähem selget silma peal hoidsid, abiks kaks kurja koera. Mainitud paks müür oli juba siis paigas, kroonudes absurdse triumfikaarekujulise värava (mida sulges roostes võre) ja maotu sammastega väravamajakesega.

Aga selles ligas, lagas ja logas oli elu. Raadi mõisavare ja seda ümbritsev „park“ (milles olid isegi purskkaevu jäänused alles) meelitas pidevalt ligi igasugu ohte otsivaid poisiklutte, romantikuid, nahkhiirekaitsjaid, koerapissitajaid, Raadi järves ujujaid, vargaid, valgeis riideis turiste, õiendajaid, militariste, vandaale, paarikesi jt. Kui 90-ndate keskpaiku püstitati lossivare nurka hiiglaslik külakiik, kujunes sellest ümbruskonna teismeliste kogunemiskoht á la kaubamaja-esine. 90-ndatel hakkas ERM igasugu Madistele, Jaanidele ja tont teab kellele korraldama suuri päevi, kus alguses peamiselt joosti järve ümbritseval kummalisel künklikul-auklikul maastikul, hiljem hakati leelotama, lambaid pügama, ratsutama, vilja masindama, hiigellõkkeid püstitama ja rahvabände kuulama. Oma hiilgeaegadel tõmbasid sellised päevad vist veerand linna kohale. Igatahes prügi oli pärast sõna otseses mõttes jalaga segada.

Aga see oli Raadi mõisa nö avalik elu. Vaiksemalt üritasid mingil moel platsiga enam või vähem seotud kultuuritegelased – nii napi katusega ruumiressurssi tuli ju Tartus ära kasutada. Mainitud kuuride ja garaažide rea otsas asus ka kunagine Budimexi (noh, nendesamade kuulsate Poola restauraatorite) söökla, parajalt suur saal. Vahepeal oligi paras plaan seal illegaalne rokiklubi (konkurendiks lähedal müristavale Kruusaaugu klubile, mis teatavasti oli kitsas nagu seasulg) asutada, sest kui ERM sai endale kunagise raudteeklubi, siis maabus Raadile ka kuhi väljavisatud kinotoole. Nüüdseks

Fotod: Anneli Kaarna

tont-teab-kuhu kadunud pseudodokumentaalfilmis „2 Raadi ilma“ esitab Erkki Hüva just seal oma „profašistliku“ poliitilise manifesti koos meeldejääva monovalsiga, ainsaks publikuks „kommunist“ Margus Kiis. Maestro Erkki Hüva oli Raadil valvur umbes 1996 – 98 ja asus kohe meisterdama mitmele poole omapäraseid installatsioone, näiteks paarikümnest silikaatkivist „prügitöötlemistehase“.

Aga ega Hüva ei jäänud viimaseks Raadi mõisa 20. sajandi kunstnikuks. ERMi majandusdirektor (kes enamasti tegi näo, nagu ei märkaks, kuidas Raadil sebitakse) Ülo Siimets palkas 1998. aastal mõisa heina niitma ja võsa püügama väidetava kunstniku Jaak Helmi, kes pandi magama valvurite soojaku taga seisvasse Jõgeva Keskkoolilt saadud Tartus toodetud nn „puukuur“ bussi. Veidi hiljem aga ilmus Raadile mainitud suvilataolisesse majja elama juba tuntud „Tartu oma Salvador Dali“ Neeme Lüdimois. Majal oli kolm magamistuba ja üks suurem saal, mida Neeme sai hästi kasutada ateljeena. Lisaks ümbritsevale jaburale maastikule võis Lüdimois inspiratsiooni saada veel ühest allikast – nimelt ei sülitanud Tartu sürrealist mitte alati teatavasse klaasi ja see võis anda üpris huvitavaid tulemusi. Kui ühel märjal päeval sai Neemet vaatamas käidud, siis mees jõllitas üksisilmi aknast välja: „Kuule, vaata, üks tüüp seisab väljas vihma käes.“

Väljas polnud muidugi kedagi, ainult vett sorises roostetanud kola peale. Neeme tõusis otsustavalt püsti: „Ma lähen kutsun ta sisse!“ Ja lähebki sürrealist välja, sammub ühe kindla koha peal ja kukub kellegi nähtamatuga seletama. Nii päris pikalt, kuni pettunult sisse astub: „No on loll, vihma sajab, aga tema vahib muudkui seal!“

Neemel oli ka korralik vinüülide kogu rokiklassikute originaalalbumitega, mis erutas toona noori bändimehi. Need pundikutid olid peamiselt „Tartu Ülikooli punkansamblist“ (Erkki Hüva määrang) NE!, mis oli just Tartu Filmiga koos Kalda tee keldriruumidest välja visatud ja siia kolinud. NE! – elik allakirjutanu, Martiini, Lauri Sommer, hiljem ka Anneli Kaarna ja vahelduvalt Hüva – tegi alguses proove võimsas sammastega väravamajas, võimenditeks vanad vene lintmakid. 1999 ilmunud albumi „Covers Yesterday“ kõige räigemad ja soonikjuutilikumad biitlite ballaadi tõlgendused on pärit just sellest klassitsistlikust hoonest. Samuti on sammasmajas tehtud ühed karmimad Erkki Hüva salvestused. Vahepeal üritas sealsamas harjutada ka legendaarne Guruhark, aga juht Edyle ei meelinud vaeste makkide ekspluateerimine Marshallide asemel.

Kui Lüdimois lõpuks naise leidis ja Raadilt ära kolis, asus maja asustama mainitud NE! kitarrist Anneli Kaarna koos oma väikese lapsega. Ka kogu bänd kolis ateljeesse ja pikad proovid ning muud aktsioonid läksid lahti. 2000. aasta paiku otsustas NE!, et senise avangarditsemise ja ebamusikaalse katsetamise asemel võiks teha rohkem pop-laule, eks neid komeedikommide ja sünteetilise kalja küttel päris palju vorbitigi ning esitati mõnel pool, ka mainitud Kruusaaugus. Aga siiski jätkus eksperimenteerimine – Lauri Sommer näiteks leiutas diktofoniga scratchimise (umbes samamoodi nagu hiphop dee-jotid seda teevad) ja kujunes Tartus selle ala vaieldamatuks meistriks. Kasutades majas leiduvat kola, majapidamistarbeid ja vanu lintmakke, leiutas Martiini nende abil igasugu heliefekte. Neid läks varsti vajagi, sest Berk Vaheril tekkis 1999 idee varakadunud teatrifestivali Dionysia raames teha üks etendus, mis oli segu luulest, salvestustest, Yoko Ono leiutatud bagismist, muust mõistusteiravast tegevusest. Show „Deus Ex Machina“, kus osalesid Berk, Francoise Serpent, Lauri Sommer, Leon Sius Kiis ja allakirjutanu, toimus Pegasuse laeva asemel hoopis Kirjanike Majas (ning selle Martiini tehtud videosalvestus peaks Kirjandusmuuseumis kenasti alles olema), aga proovid ja kriipid eelsalvestused just Raadi mõisa elamus.

Lootustandev skulptor ja muidu huvitav persoon Anneli Kaarna tegi ka majas üksi igasugu kunsti: maale, tekstiili, fotot, installatsioone, performanceid ja kummalist kokakunsti. Ühel hetkel sai tal tsoonis viibimisest villand ja ta kolis linna. Tema asemel asus majja elama alatasa redutav Mell Kirsimets, kes aga üsna varsti edasi põgenes.

21. sajandi esimestel aastatel sai Ülo Siimets lõpuks Raadi renoveerimiseks vajalikud rahad ja kõik hakkas muutuma. Alguses saeti maha iidsed, omaette kunstiteosteks muutunud pargipuud (sealhulgas ka iidsed küpressid lossivaremete juures) ning maastik siluti ilusasti ühtlaseks. Varsti ehitati kuuridegaraažide pikkhoone radikaalselt ümber ERMi hoidlateks, veetorn vaatetorniks jne. Pargivõsa likvideeriti. Kogu platsi senine sõgedus pöörati totaalseks korraks. Huvitaval kombel jäid väravamaja ja elumaja täiesti puutumata ja seisavad siiamaani kui potentsiaalsed majamuuseumid. Allakirjutanu sai 2003. aastal uutesse hoonetesse toodud uute arvutite salaja kasutamise eest kinga, kuid varsti koondati ka teised valvurid. Nüüd seisab Raadi mõisakompleks vaikselt nagu salajane uurimisasutus või UFOde maandumisplats. Oodates keda? ●

Fotod: Margus Kiis

Müürilill

Kristina Paju

Arvatavasti on ikka nii, et kui juttu tuleb moest, siis seostatakse seda esmalt just riietuse ja keha kaunistamise või siis üldisemalt kogu meie välimise väljanägemisega. Ning seda eriti praegusel ajal, mil imidž, välispidine olek ja väljapaistmine on see, mille järgi otsustakse.

Teine asi, mida moe puhul rõhutatakse, on selle pidev uuenemine, muutumine, paigalpüsimatus. Kuid selle juures on üks nõks – ühest küljest annab mood lubaduse kogeda midagi täiesti uut ja erutavat, samas võib aga kõik osutuda pelgaks näivuseks. Selles mõttes on mood äärmuseni viidud stagnatsioon, tühjade vormide korduvus, lõputu „vana" „uue" pähe esitlemine. See on moe ambivalentsus, mille pärast teda imetletakse kui ka põlatakse – ühest küljest revolutsioonilisus, teisalt aga ülim tühjus, kerglus, pealiskaudsus. See on moe seaduspärasus, et igast innovatsioonist saab ühel hetkel mood ning lõpuks ka massimood, mis hoiab elus tohutut trendimasinat.

Neil tülgastushetkedel on hea meenutada, et kuigi moodi vaadatakse esmalt enda positiivse presenteerimisena, on tal ka palju üldisem ja laiem haare, mida võib pidada lausa kõikide ilmaasjade sisemiseks hoovaks. Selles mõttes on moe sünonüümiks zeitgeist, ajastu vaim, mis puudutab kõiki valdkondi praeguse hetke post-post-post-everything ühiskonnas. Meie valikuid ja käitumisi, tõekspidamisuskumusi, filosoofiaid, religioone, poliitikaid, majandusi, meelelahutusi ja kunste, ühesõnaga kõike seda, mis inimtegevusele ja -mõtteile omast.

Selles mõttes võib pidada legendaarseks moest (zeitgeistist) kirjutajaks meie oma antropoloogi Marsilt – Mati Unti –, kes pidevalt üritas tunnetada ja kirjeldada praegusesse hetkesse puutuvat... Selle kõrval tundub moeajakirjades toimuval moega kuidagi väga vähe pistmist olevat.

Mis siis võiks olla moe(ajakirjanduse)le alternatiiviks? Esmalt ehk isiklik väljendusviis, mood teha midagi, millel ei pruugi valitsevate moodidega midagi pistmist olla. Ning teisalt ehk laiem arusaamine ümberringi toimuvast ja sellele reageerimine.

Müürilehe koosseisus ilmuma hakkava moelisa Müürililile idees on teatavat siirast intriigi, mis mind isiklikult väga puudutab. Küsimus ei ole selles, et meid siin tantsule ei kutsuta – pigem on see meie endi valitud võimalus nõjatuda tagasi ja olla sellest kõigest üle, valida ise muusika. Seepärast ei ole need leheküljed pühendatud mitte niivõrd moele vaid kõigele muule, millel on häbematut julgust või süüdimatut ignorantsust moest mitte välja teha: näidata pilte ja rääkida jutte, mille järgi süda parasjagu ihkab. Nüüd ja edaspidigi võiks Müürililil kasvada selles väheke kõrvalisemas aias, kus igaüks on ise aednik oma valduses. Kuid see kõrvalisus ei pea tähendama endassesulgunud enklaavi, vaid võimalust minna uitama radadele, mis juhataksid lähemale moelezeitgeistile. ●

Foto: Anna-Siina Treumund

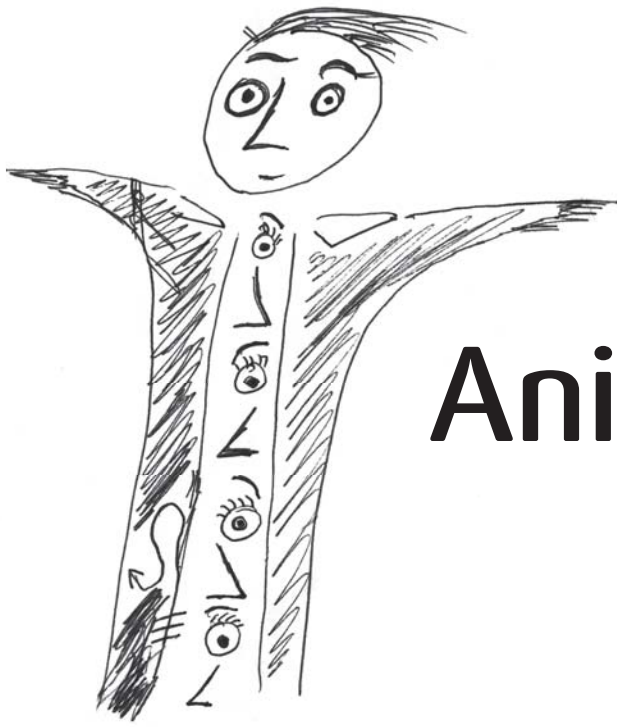

Animaalsed linnad

Mehis Heinsaar

Linn kui mets

Istun Tartu maabussijaama kohvikus. Istun seal juba tunde, laual jahtunud kohv, järjekorras neljas. Vaatan inimesi. Vaatan, kuidas osa neist istuvad bussidesse ja sõidavad linnast välja, teised aga astuvad bussist jälle maha ning sukelduvad linna. Mõned saabujad on kuidagi heitunud, kohmetud, resigneerunud või linnaga kohtumisest juba ette alla andvate nägudega. Mõne inimese (enamasti küll noore) näost peegelduvad vastu aga rõõmsad ootused, ta siseneb linna otsekui tõotatud paradiisi. Istun kohvikus, jälgides saabuvaid ja lahkuvaid inimesi. Korraga hakkan end tundma kuidagi imelikult. Saabuvad ja lahkuvad bussid, piletite ostmine, bussijaama sisenemised ning jaamast väljumised, see kõik meenutab mulle midagi. Midagi hoopis muud. See meenutab mulle bussi-, rongi- ja lennujaamadest läbi kulgevat nähtamatut joont; piiri, mis on omakorda üsna sarnane lagendikku ja metsa eraldavale piirile, sellele aimatavale joonele, kus lõpeb avamaastik ja algab suletud, endasse tõmbuv maastik. Järgnevalt mõtlen ma juba läbisegi inimestele ja loomadele, tihnikutele ja majadele, tänavatele ning aimatavaile jalgradadele metsas. Mõtlen inimestele, kes vananedes üha harvemini oma kodulinnast lahkuda tahavad ja loomadele, kes elavad metsas oma varjatud elu ega välju sealt meelsasti... Ja siis kerkib mu meeltesse kujutlus, et linn, see ju polegi midagi muud kui mets oma unenäolisel, paranoilisel, liialdatud kujul. Endasse suletud mikrokliimaga hüpermets oma läbinisti kubistlike ja avangardsete vormidega, kuid muidu siiski üsna tavaliste metsa seaduspärasustega. Nägemus haarab mind kaasa ning ma süvenen sellesse veelgi. Ja mõni hetk hiljem olen ma juba täiesti veendunud, et linn, kus ma viibin, on tegelikult tänavate-, majade-, väljakute-, maanteede-, koridoride-, pööningute-, keldrite-, tubade-, kappide-, sahtlite- ja tornidekujuline tihe, endassesuletud mets. Nüüd siis mõistan ma, miks mulle nõnda tihti meeldib selles bussijaama kohvikus istuda. Kuna siitsamast jooksebki läbi mõtteline piir. Mõtteline piir, mis lahutab endassesuletud tihnikuid avatud maastikest. Ja äkki tajun ma ennastki kui mingit unenäolist looma, kes uudishimust kantuna on tulnud koduse metsa servale haistma uusi lõhnu; lõhnu, mis kanduvad temani teispoolt lagendikke, lõhnu, mida kannavad enesega ühes metsa saabujad ja metsast lahkujad. See uut laadi nägemus haarab mind sedavõrd kaasa, et juba järgmisel hetkel olen ma täielikult oma uude rolli sisse elanud. Nii tõusengi ma sealt kohvikulauast juba hoopis kellegi teisena, kummaliselt säravate silmadega libaloomana, (kõhna ja terava haistmisega rebasena) et pöörduda tagasi oma kodusesse metsa, Tartusse, mille aimatavateks jalgradadeks on tänavad ja koridorid, mille padrikuteks ja salajast elu peitvateks tihnikuteks on majad, suured ja väikesed, uued ja vanad, kerkivad ja lagunevad majad. Majad lugematute tubadega, peidikute, sahvrite, pööningute ja keldritega. Majad, mis on täis salapäraseid büroosid, pankasid, ärisid, antikvariaate, võõraste pilkude eest suletud taga- ja puhkeruume, kodeeritud arvutiprogramme ja pitseeritud dokumente (tihnikud tihnikus), koosolekusaale ja kinnipidamistubasid. Pöördun tagasi metsa, mille lagendikeks, joogikohtadeks ja väludeks, kuhu inimesteks kutsutud hüperloomad õhtuti lagedale ilmuvad, on kõrtsid, kinod, supermarketid, kaubamajad, ujulad, tantsusaalid. Ja siis mõtlen ma juba, et kas mina, üks selle hüperreaalse metsa loomadest, üldse oma koduseid tihnikuid, padrikuid ja urgusid nii hästi tunnen, kui ma ehk arvan. “Ega ikka ei tunne küll,” vastan ma enesele. Nuhutan tuult ja sukeldun metsa.

Majad kui tihnikud

Et Tartu pole teab mis suur mets, siis ei lähe mul rohkem kui paarkümmend minutit, et tihnikute vahelisi radu pidi jõuda metsa südamikku, Raekoja platsile. Keskpäevases metsas ringi jalutades näeb loomi vähe, nad on varjul padrikutes ja urgudes, muretsemas oma igapäevase toiduse eest. Hiiglaslike majade näol on ümberringi palju tihnikuid, mille liigilisest koostisest mul üsna vähe aimu on. Seetõttu otsustan ühte nendest siseneda. Tõmban ninaga lõhnu ja valin välja esimese. See kujutab endast suurt ja vana, vähemasti saja-aastast hoonet, mis peaks kümnete, kui mitte sadade tubade ja ruumide näol eneses peitma suurepäraseid, veel läbiuurimata võsastikke ja padrikuid, väiksemaid lagendikke ja ehk koguni haruldasi taimi, putukaliike ning seeni. Sisenen tihnikusse nimega "Hansapank". Registreerun tavalise maksumaksjana, ootan ära oma järjekorra, saades viimaks pangatelleriga jutule. Pangateller, noor ja kena neiu, jääb mulle viisaka naeratusega äraootavalt otsa vaatama. Kuid selle asemel, et talle ulatada vajalikke pabereid, küünitan ma neiule hoopis üle letiääre ligemale, rääkides talle kiiresti ja segaselt oma äsjasest avastusest. "Mets, mis metsast te mulle räägite?" vaatab pangateller mulle arusaamatuses otsa. "Sellest samast metsast, mida kujutab endast meie vana, hea ja armas Tartu," seletan ma talle rõõmsal moel, "metsast, mis varjab endas lugematul hulgal väiksemaid kooslusi. Tihnikust, mis asub siinsamas majas, kus me mõlemad praegu viibime. Ja minu tagasihoidlik soov olekski tutvuda just seetõttu selle maja hämarate soppidega, tagaruumidega, kuhu tavakülastajal pole asja, kus on valgust kartvad toad ja lukustatud seifid, kus on kappide, sahtlite ja paberite taimestik, hüpertihnikud arvutiprogrammide näol. Nii et kas ma ei võiks...?" "Kuulge härra, see siin pole naljategemise koht!" katkestab tellerineiu mind seepeale juba hoopis karmimal toonil. Püüan talle seejärel korrata oma teooriat linnast kui liialdatud metsast nii veenvalt kui oskan, ent tellerineiu keeldub mind edasi kuulamast ja kutsub hoopis turvamehe. Lõhnastatud ja turske mustas ülikonnas noormehe. Katsun ka talle seletada oma palvet, kuid enam ei kuulata mind lõpuni. Turvamees paljastab hambad. Viisaka, kuid ähvarda naeratuse saatel palub ta mul kohe sellest hoonest lahkuda või muidu... Sellest saan ma aru. Ma pole ju loll. Tean, mida tähendab säärane hammaste paljastamine: "Siin on meie territoorium ja meie tihnik, ja kui sa ei järgi reegleid, pead siit kaduma..." Järgmisena hiilin Tartu Linnavaraametisse. Nüüd juba tean, et mul tuleb paremini maskeeruda. Võtan taskust suvalise tühja paberilehe, teen pähe asjaliku näo ning sisenen Küüni tänaval asuvasse suurde kollasesse majja. Ja mind lastaksegi esialgu edasi, keegi ei pane tähele, et ma olen sissetungija – hulkuv loom võõral territooriumil. Otse loomulikult kasutan ma seda olukorda ära. Himukalt ametiruumide, kontorite ja koridoride lõhnu sisse ahmides jalutan ma ringi erinevates ruumides. Ametnikud – mis kummalised, ülikonnastatud ja asjalike nägudega sürreaalsed loomad oma laudade, paberite ja arvutite taga, kiired naeratused, asjalikud seletused, viide, kuhu on vaja alla kirjutada, taas naeratus, ja – "Järgmine palun!" Milline peenelt kodeeritud käitumine! Imetlen seda kõike suu ammuli, hing täis vaimustust, ahmides sisse varjul olevate tihnikute fluidumit. Võsastik on siin tihe, oksad peksavad näkku ja päike siia alla läbi puudelatvade paistma ei ulatu. Kuid just see mu järgmisel hetkel reedabki. Justnimelt säärane eluvõõras vaimustus ning kõrvalt vaatlev pilk. Tundes instinktiivselt, et nende ametiruumide padrikusse on tunginud võõra pilguga loom, pöördub üks ametnikest äkki minu poole, küsides mult järsul ja külmal toonil – "millega saan teid aidata?" – mispeale ma otse loomulikult segadusse satun. Instinktiivselt lehvitan ta näo ees oma tühja ja valget paberilehte, pomisedes midagi üürilepingu pikendamise taotlusest. Ja muidugi näeb ta mind kohe läbi. "Härra, see asutus siin pole lollimängimise koht. Mida te siin üldse nuhite ja kes te üldse olete? Lahkuge siit jalamaid või ma kutsun politsei." Olen taas tänaval. Ka see tihnik jääb minu poolt lõpuni avastamata. Üritan oma uurimisretke jätkata veel mitmel pool: sisenen hotellidesse, optika- ja kinnisvara-äridesse, polikliinikutesse, tehastesse ja koolimajadesse, antikvariaatidesse, pesulatesse ja korteritesse, mille välisuks on unustatud lukustamata. Ja nii palju kui mul õnnestub neis paikades ringi vaadata, veendun ma, et tegelikult ei ole tõelise metsa jäljed hüpermetsast mitte kuskile kadunud. Pigem vastupidi. Ürgselt kohavad laaned, millest on saanud vaikivad raielangid, on teinud läbi üksnes keeruka moonde. Elades nüüd edasi kappide, kontorilaudade, toolide, salajaste seifide, sahtlite (ja nendes sisalduvate paberite), seinte, lukustatud uste, akende ja puust majade näol, on mets saanud osaks hüpermetsast, mis meid, hüperloomi ümbritseb ja teenib. Samas kerkib mu pähe mõte, et kasutades metsi toormaterjalina ning muutudes seeläbi hüpermetsana üha vaheldusrikkamaks ja loomulikumaks, muutuvad metsad ise samas üha ebaloomulikumateks – igavateks, standardselt ümberistutatud puudekooslusteks. Kuid kaua ei lasta mul mitte kusagil oma uuringuid ja avastusi teostada, sest kõikjale, kuhu ma ka ei sisene, saadakse mulle varem või hiljem jaole, mis tõestab veel kord, et hüperloomad on oma päevavalgust kartvate tihnikute ja urgude kaitsmisel igati valvsad. Süüvin olukorda, et miks mul ei õnnestu küll sügavamale ruumide rägastikesse tungida ja taipan siis, et mul puudub kindel identiteet. Et mul puudub kindlasse klassi kuuluvale hüperloomale omane loomus. Kardan, et juba lõhnast haistavad nad, et ma kuulun sellesse haruldasse, kuid seda närusemasse libarebaste tõugu, kes ei oska kuuluda mõnda kindlasse liiki; kel puuduvad kindlad tõuomadused. Või õigemini, kelle tõuomadusteks ongi tõuomaduste puudumine. Et klassifitseerida enda jaoks mõningad hüperloomad, kellele mul tuleks oma uuringute huvides sarnaneda, võtan aja maha ning lähen kohvikusse. Ja olles tellinud enesele pitsi konjakit ning kange kohvi, hakkan visandama liike:

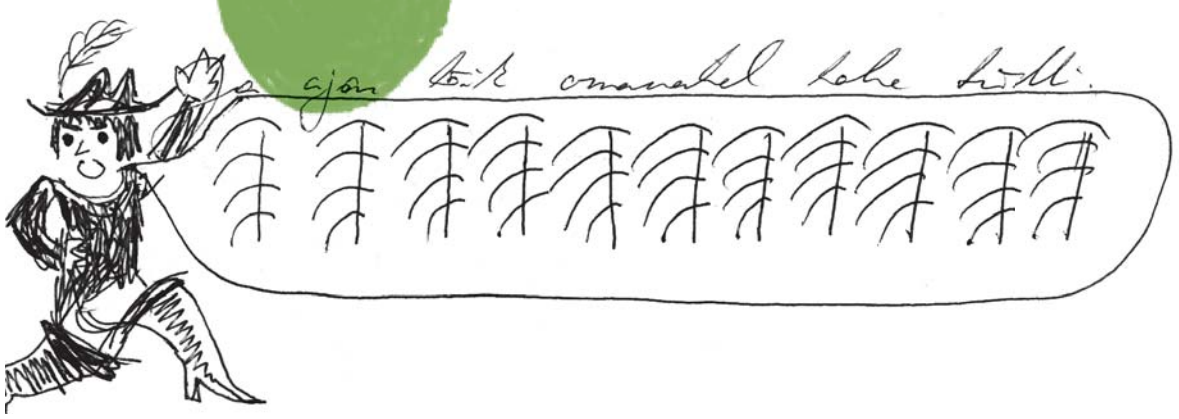

Hüperloomade tüüpe:

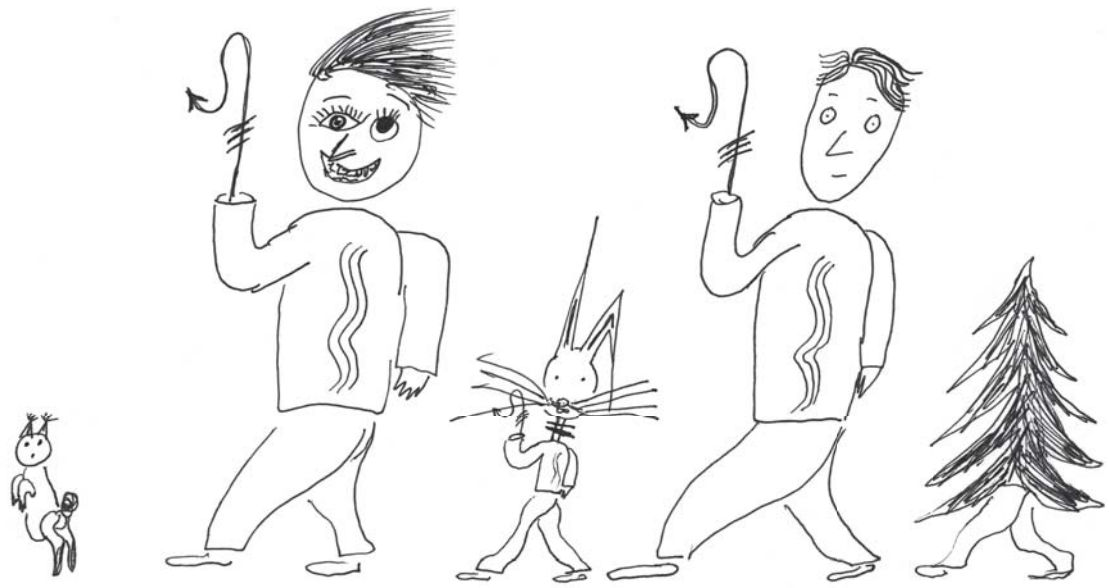

1. küülikud ja jänesed – vähenõudlikud lihttöölised, teenistujad ja alam-ametnikud, kes on rahul ka väikese palgaga ning harjunud kellaajast kellaajani oma tööd tegema. Teised liigid (eriti hundid ja rebased) kasutavad nende tööjõudu sageli oma huvides ära. Moodustavad enamuse meie hüpermetsade elanikkonnast; kui nurisevad, siis vaikselt. Sigivad eeskujulikult (st. iivet tõstvalt).

2. koprad ja metssead – samuti teenistujad ja töölised, kuid jänestest põikpäisemad ja kõrgema spetsialiseeritusega, oma ala professionaalid, omavad sageli isiklikku arvamust. Töötavad enamasti huntide teenistuses, kuid oma huvisid kaitstes on võimelised neile ka vastu hakkama.

3. mägrad – ausad ja oma ametist lugupidavad rahumeelsed üksikettevõtjad ja väikepoodnikud. Kuna nad enamasti oma kliente ei peta ning töökvaliteet on garanteeritud, peavad ka hundid neist rohkem lugu (st. lüpsavad neid vähem kui näiteks jäneseid ja sigu).

4. hundid – külmaverelised, arukad, aplad. Mitte eriti kõrge haritustasemega, kuid see-eest osavad ja tugevad. Hoiavad enamuse tihnikuist oma kontrolli all. Enamasti ärijuhid, turundusspetsialistid, mafioosod, kinnisvara-maaklerid või karjääriredelil nahaalselt ja nutikalt edasi trügivad tipp-ametnikud (kellest enamus saavad hiljem poliitikuteks). Üle keskmise suur jõukus on enamasti kokku kraabitud teiste liikide lihtsameelsuse või leebuse arvelt. Avalikkuse ees oma huve kaitstes esinevad sageli nõrgemate liikide kostüümis. Noored hundid toidavad oma aplust nõrgemate liikide kaudu sageli rohkem kui vaja, ent vanemaks saades muutuvad nad tasakaalukamaks, mõistes, et oma metsast pole mõistlik rohkem murda, kui parasjagu kõhutäieks vaja.

5. metskitsed, hirved, põdrad – üldiselt tasakaalukat ja humaanset mõtlemislaadi esindav liik. Maailmapilt selge ja arukas, abstraktsioonidesse liialt ei kaldu. Enamasti kõrgharidus, meeldib hea ja rahulik elu, ei sekku teiste asjadesse ja ei taha, et ka nende asjadesse sekkutaks. Väljapeetud välimus, jõukus keskmine. On üldiselt liik, kuhu kuulub inimesi paljudelt elualadelt: kultuuritöötajad, arstid, pedagoogid, kuraatorid, vastutaval kohal töötavad ametnikud, aga ka kitsama spetsialiteediga ärimehed, sportlased, modellid, lauljad. Nii isiksustena kui oma töö kaudu toovad ühiskonnale palju kasu. Paljudel juhtudel mõjutatava iseloomuga, mistõttu huntidel õnnestub neid sageli enda teenistusse värvata, kas siis poliitilistel või ärilistel eesmärkidel.

6. nirgid, kärbid, nugised – väiksed ja välkkiirred metsasanitarid, julgevad vajaduse korral ka hunte tagajalast hammustada. Nende sekka kuuluvad ajakirjanikud, följetonistid, isemõtlejad, mõned üksikud äraostmatud poliitikud. Selle liigi tumedama poole sisse kuuluvad pisisulid ja meistervargad (enamasti tabatuks jäävad).

7. kährikud, saarmad ja rebased – väikeäride omanikud, advokaadid, pudukaupmehed ja turul hangeldajad. Selle liigi tumeda poole sisse jäävad märksa suurema kraadiga sulid, aferistid ja narkodiilerid (samas jäävad oma suurema ahnuse tõttu ka sagedamini vahele). Kuid samas võivad sellesse liiki kuuluda ka kullassepad, seiklusromaanide autorid, reklaamide väljamõtlejad, vana mööbli restaureerijad, era-arstid. On huntidele tüliks, kuna kavaldavad neid pisiasjades üle.

8. libarebased – olevused, kellele pikemat aega ei istu ükski pintsak ega amet. Võivad läbi libiseda kõigist liikidest (ja saavutada ajutiselt suurepäraseid tulemusi) suutmata ometi päriselt sisse elada ühessegi. Neid võib olla nii huntide, kitsede kui jäneste seas, aga kummaliselt ebaleva pilgu järgi tunneb teravam vaatleja nad alati ära. Kuna nad ei suuda end tõsiselt võtta, on ka ümbritsev reaalsus nende jaoks suhteliselt relatiivne mõiste. Vaatamata sellele (või just tänu sellele) on nad paradoksaalsel kombel paljude uudsete ideede autorid.

9. karud – lugupeetavad poliitikud ja globaalse mõtlemisega suur-ärimehed (sageli endised hundid), kellest on saanud metseenid ja heategijaid, kohtusüsteemi juhid. Metsa, kus elab karu, peetakse suureks, õiglaseks ja heaks. Ainuke liik, keda hundid reeglina kardavad ja kelle arvamust respekteerivad.

10. värvulised – kirevate sulgedega huvitavad linnud: luuletajad, boheemlased, näitlejad, esteedid, krišnaiidid, anarhistid, hipid, lauljad, elukunstnikud, hiromandid, astroloogid, fanaatikud, elupõletajad, tööta jäänud psühhoanalüütikud, maailmarändurid jne. (huntidega teed enamasti ei ristu, kuna värvulised elavad vertikaalsel teljel).

11. rotid ja mügrid – põhjakiht. Asotsiaalid, joodikud ja prügimägede elanikud, paljud nendest on kuulunud varemalt lugupeetavamatesse liikidesse, kuid elu hammasrataste vahele jäädes on alla vandunud ja mandunud.

12. öökullid – filosoofid ja geeniused. Elavad varjuelu. Vahel harva võib neid südaöises baaris mõne naiivse kaunitari kätt hoidmas näha. Lugedes üle seda spekulatiivset nimekirja, teen kurva järelduse, et päriselt selle meetodiga hüpermetsade puhul siiski hakkama ei saa, kuna eelmainitud liikide seas on palju neidki (libarebaseid arvestamata),

kes võivad jõukuse kasvades/kahanedes vahetada oma karvkatet, hambaid ja suurust, elades seeläbi sisse täiesti uude liiki. Samuti avastan ma, et mul puudub edasisteks avastusretkedeks hädavajalik mimikri: bürokraatlikes tihnikutes vajalike paberite mimikrid, ostu- ja müügitihnikutes vajalik rahamimikri, kallites lõbustusasutustes vajalik riietus-mimikri, teadmiste-tihnikutes vajalik teadmiste mimikri: kõik need mimikrid peaksid aga ühel tõsisel tihniku-uurijal käepärast olema, kui ta tahab kusagile välja jõuda.

Õhtused tänavad

Minu mõnevõrra masendavaid mõtteid leevendab saabuv hämarus. Õhtune hämarus, mis hajutab teravad kontrastid, katab kinni lõhed ning summutab erimeelsused. "Õhtu toob tagasi kõik," on luuletaja öelnud. Ja nii see ongi. Majadest, büroodest, äridest ja kontoritest valguvad tänavale tööpäeva lõpetanud inimesed. Linn on korraga täis elavat sagimist, koju- ja poodiruttajaid, kaubamajja ning söömiskohta kiirustajaid, ja et osa saada sellest kirevast melust, sukeldun minagi nende sekka. Uidates ringi hämarduvail tänavail, kangastub mulle nüüd pilt õhtusest metsast: videviku saabudes kostab läbipääsmatuist tihnikutest korraga raginat ning sealt vaatavad välja päeval varjuelu elanud loomad. Nad ilmuvad avatumasse metsa, suurematele jalgradadele, nuhutavad tuult ning sammuvad siis kas lagendikele rohtu sööma või jõgede ja järvede kallastele jooma. Umbes nõnda toimub see ka linnas. Täpsemini hüpermetsas. Vahe on võib-olla ainult selles, et hüperloomad valdavad kultuurse käitumise koodi ning seetõttu toimub neil ka erinevate liikide segunemine valutumalt. Suurtes selvehallides ja kaubamajades, hüpermetsade lagendikel ja joogikohtadel, kohtuvad nüüd korraks enamus hüperloomadest – jänesed ja nirgid, hundid ja põdrad, sead ja värvulised. Nad teevad sisseoste, lobisevad, sagivad ringi – ja näe! – seal pakub üks hunt koguni jänesele naeratades teed, ja kumbki ei mõtle tol kaunil hetkel sellele, et juba homme jätkab esimene neist delikaatselt teise nülgimist. Mis vaimustav vaatepilt! – mõtlen ma – elu nagu muinasjutus! Hõõrun erutusest käsi, silma valgub liigutuspisar ning ma olen peaaegu valmis neid mõlemaid embama – kuid siiski, siiski! – ma ei tohi unustada ettevaatust. Juba vaatabki mõni pilk mind kuidagi altkulmu ja kahtlustavalt – tundes minus ära vihatud libalooma...

Tihnikud tihnikutes

Hämaruse kasvades ja pimeduse lähenedes kogunevad hüperloomad trahteritesse, kinodesse, kasiinodesse ja kontserditele – kogunevad suurtesse unustustihnikutesse, et maagiliselt uinutavas valguses elada välja oma animaalseid fantaasiaid ja nõnda on hüpermetsad jõudnud unenäoliste metsade faasi. Keegi ei taha jääda välja, hirmutava ja ohtliku pimeduse kätte – silmitsi öö ja omaenese mõtetega. Ja nii sätin minagi end oma kodukõrtsis mugavalt sisse. Olles ära joonud kaks korda viiskümmend grammi "virsiku balinkat", ilmutab end mulle mu enese ja mind ümbritsevate kaaslaste näol lõpuks hüpermetsade imetlusväärseim fenomen: kesk õhtuseid unustustihnikuid, milleks on õdusalt valgustatud kõrtsid ja trahterid, ilmuvad nüüd lagedale veel ühed tihnikud – mikrokosmosilised tihnikud – meeleolude, unistuste, sõnarägastike ning uitmõtete näol. Inimesed, nüüd juba unenäolised loomad, avavad oma suud ning hakkavad rääkima, alkohol vallandab keelepaelad, päevane valvsus ja territooriumi kaitsmisest väsinud meeled uinuvad ning asemele ilmuvad segased, kuid seda huvitavamad mõtted. Toimuvad kummalised metamorfoosid: mõni enne nii lõbusana paistnud kaasvestleja paljastab end äkki süngete ja ohtlike plaanide näol – need ronivad ta suust välja otsekui silmitud loomad päikeseta põlislaantest ja maaalustest urgudest, need on kurjad ja armutud, maailma pimesi vihkavad mõtterägastikud... aga näe, mõne teise hingest toob viin välja hoopis südaöise päikese – ja muidu nii tusane inimene hakkab äkisti heietama rammestavaid mõtteid, mis on täis kummaliste õite lõhna ja õnnestavat mesilas-suminat. See on veidi igav, kuid igal juhul soojendav uniste mõtete mets. Siis aga istub mu lauda juba keegi kolmas, kes end nimetab kunstnik Allaniks ja kelles ma tunnen ära endasarnase libalooma; ta jutt on seosetu ja ähmane, kuid ometi välgatab tema õlleuduste sõnade vahelt mõtteloomi, keda kaueminigi vaadelda tahaks, kui nad mitte nii kiiresti taas hingehämarusse ei kaoks... Ja nõnda, rääkides ise ja kuulates oma kaasvestlejaid, veendun ma üha enam, et juba selles väikeses linnas, selles Tartuks ristitud hüpermetsas peitub kesk majade ja tornide tihnikuid omakorda veel lõputuid tihnikuid inimestes enestes. Mis siis veel rääkida hiidlinnadest, hüperdžunglitest nagu New-York, London või Pariis...

Urgu

Olles ära joonud veel mõned napsid, leian ma, et on viimane aeg suunduda koju. Kergelt tuikudes väljun kõrtsist. Linnatänavatele on laskunud pimedus ja ma näen endast möödumas tumedaid kogusid, süngelt urisevaid kampasid – lahja ja ettevaatliku libarebasena taipan ma sääraste koosluste liginedes juba aegsasti teisele poole teed minna: see pole hirm, vaid animaalne ja alateadlik refleks, mis vähemaid hüperloomi alal hoiab. Jõudes selkombel viimaks koju, keeran võtmega lahti ukse, sisenedes oma sooja ja hämara valgusega täidetud urgu. Sulgedes ukse, keeran võtit lukus kaks korda. On kindlam tunne. See on minu urg. Ma ei kavatse siia kedagi rohkem sisse lasta. Joon veel ühe tee, mõtisklen olnud päeva üle, ja tõmbun siis toanurgas vaikselt, hääletult kerra. Uni kustutab vahemaad. ●

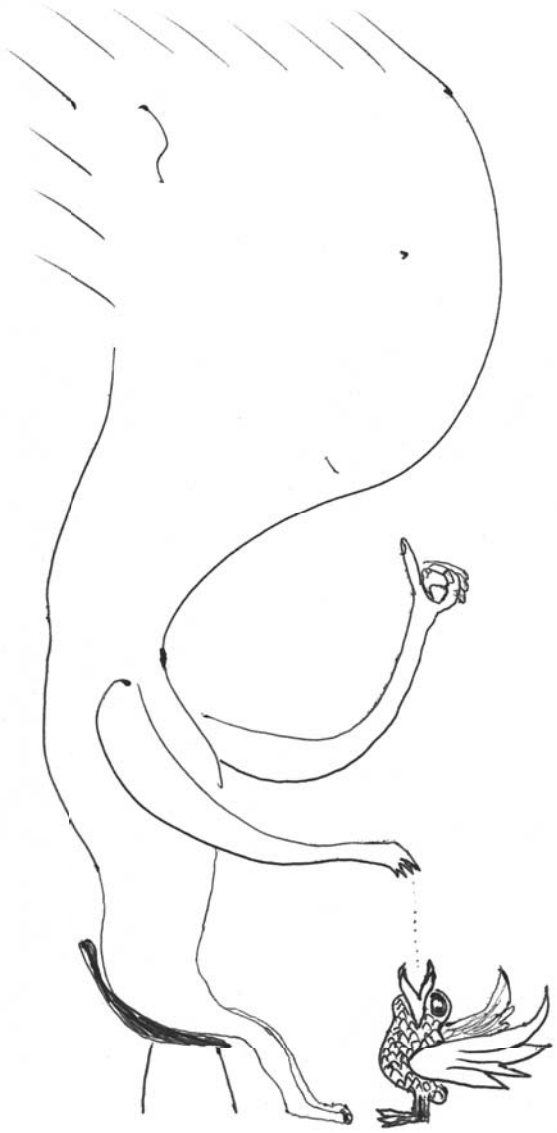

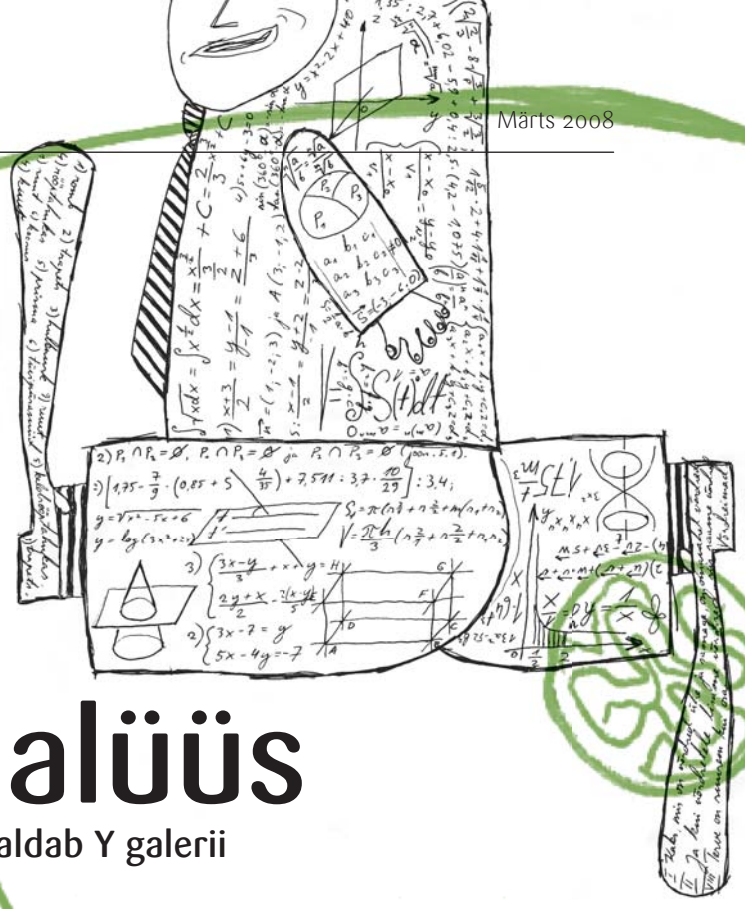

SWOT-analüüs

tARTu kunstikuu 2009 korraldab Y galerii

Kaisa Eiche

Tänane päev on igati ületanud minu ootusi 30 % võrra.

- tänukõne tARTu kunstikuu 2008 teatepulga üleandmistseremoonial 24. veebruaril 2008 Kunstnike majas

STRENGTHS/TUGEVUSED

Ma ise tõsimeeli tahan sellega tegeleda. Üritus tARTu kunstikuu on iseenesest väga lahe nähtus.

Ülikooli avar mõiste taustsüsteemina annab kunstitegemisele kohalikus kontekstis hoopis ebatraditsioonilisemad mõõtmed.

Kõikvõimalikud kohalikud rühmitused-vähemused, kellest teatakse vähe.

Y galeriil on head sõbrad ja neid tuleb järjest juurde.

Raimu Hansoni väljakutse võtan rõõmuga vastu. „Usk peab olema ikka väga suur, et loota järgmise aasta kunstikuu tõusmist surnust üles.“ (Tartu PM 26.02.2008) Kihlveokontor on avatud!

WEAKNESSES/NÕRKUSED

Olmeprobleemid tsiviilis, mis segavad ühiskonnakasuliku töö tegemist. Otsin üürikorterit. Otse omanikult. Kesklinnas. Soovitavalt 60 ruutmeetri kanti. Wc ja dušš sees. Soojapidav. Mõistlikud naabrid. Soodne.

OPPORTUNITIES/ ARENGUVÕIMALUSED

Uus põlvkond kunstnikke, kes täiesti mittetartulikult üksteisega koostööd teha suudavad.

Programmi ettevalmistus laotub terve aasta peale laiali, mis eeldaks jällegi tubase „kultuuritehase“ olemasolu.

Kaasaegse kunsti suurüritus Tartus/Eestis.

THREATS/OHUD

Kes takistuseks teel - sõidame üle.

Mis saab pärast tARTu kunstikuud 2009? Maja- või korteriomanikud ning kõik, kes soovivad loetelu täiendada, kirjutage: ygalerii@gmail.com. ●

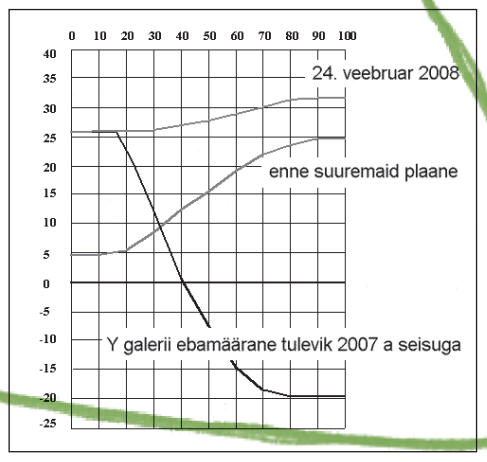

Summary

The second issue of Müürileht mostly consists of views on theatre and theatricality and on creative industries as March is the month of World Theatre Day, and an international culture conference on creative industries in Tartu. In addition it has a place for Tartu's literary legend Mehis Heinsaar – his illustrations as well as his belletristic exploration into city life. And of course, much more... Attention!

Gym Fillet in Chicken Hall

In response to the recent controversy about the Vanemuine Theatre of Tartu failing to win any of the annual drama awards yet again, Berk Vaher recalls his brief involvement in the brainstorming board of the theatre and consequently in the drama advisory committee, made up of local intellectuals. Discovering that neither of the community bodies had any substantial impact on the theatre's repertoire policy or the artistic quality of the works in production, I gradually withdrew and have become rather distanced from the theatre. I know this „hibernation of interest" to be shared by quite a few intellectuals and I believe that this is one of the explanations for the current reputation of Vanemuine: promoting itself via news of the recently opened gym hall, the chief executive preparing chicken fillet for the audience, and the recurrent attendance of Tim Rice, the theatre might have a full house all right but by giving the cold shoulder to the intellectuals' willingness to be volunteering spokespersons for the theatre in their circles, Vanemuine lacks credibility among those who will write the cultural history.

The Myth of Creative Industries

Ivar Põllu discusses what kind of influence the Creative Industries have on the culture managers, artists and entepreneurs and whether it is all a myth created by the culture officials. The positive part of the Creative Industries is that it creates an all new vocabulary to help define the object a little better. On the other hand the cultural managers need to fit in the culture officials' concept of culture, to fit in the concept of European fonds, may be a little dangerous as the honesty of doing one's „thing" vanishes. At the moment the current creative class – the bohemians – are flattered of the attention they are getting from the culture officials, but that might not necesserely be a very good thing as it might create new malformed organizations that are not built with inner positive logic, but rather with the need to „get the money for the project". So when will the cultural officials realize that this kind of policy is not sustainable, it won't last?

The Culture Chronics

ÖSU Evening is a musical group whose main aim is to reflect the happenings of Tartu's and Estonian theatre and art world. With the help of the GenClub ÖSU releases it's first album that holds all of the groups creation so far by the World Theatre Day on March 27th. Ivar Põllu interviews one of the ÖSU members Katrin Ruus.

The name ÖSU doesn't actually mean anything, but as someone suggested when the group first emerged it might spell out Ökonoomsed SeksuaalUnelmad a.k.a. Oeconomical Sexual Dreams. Nowadays the word has become a notion itself – to sing ÖSU songs is to do ösu. It's a style. It first began as two theatre research students Katrin Ruus and Taile Palm wished to amuze themselves and their friends by putting the cultural events and people in their songs. It isn't to insult them. It just is as itself – it is to give an ironical documentation on the happenings and people on Estonian cultural field.

The album is available in GenClub. To have it, write to plaadipood@genklubi.ee

The Raadi Mansion

Margus Kiis remembers the importance of the Estonain National Museum's Raadi Mansion for the 1990s alternative culture of Tartu. Nowadays the mansion looks as of the President's, but back then it was a combination of decayed buildings and wild parks. But all of this held life. The jungle attracted all kinds of danger-seeking boys, romantics, white-clothed tourists, thieves, vandals, etc. In the middle of 1990s Estonian National Museum started to organize different kinds of events for the townspeople, but much more interesting things happened away from the public eyes. Here made Erkki Hüva his famous political manifest, here lived „Tartu's own Salvador Dali" Neeme Lüdimois, here was the punkband of University of Tartu – NE!... In the first years of the 21st century Ülo Siimets finally received the financal support necessery to renovate the mansion, and everything changed. Now the mansion stands as a UFO landing site. Waiting for who?

Müürilill

Kristina Paju wonders why it is so that every time someone says anything about fashion it is immediatelly associated with clothes and appearances. Especially now when everything is decided upon appearances. Another thing highlighted concerning fashion is its constant changing, but there's a catch – even though it gives the oportunity to experience something new, it might turn out to be an illusion, merely a presentation of „old" as „new". Even though fashion is concidered to be a way of positive self presenting, it has also a wider meaning, which concerns every realm in this post-post-post-post everything society. Müürileht's add Müürilill holds a soft intrigue to write not about fashion, but about everything that dares to avoid it.

Tartu, Where's Your Theatre? vol. 2.

It is not true that Tartu has never had it's own theatre as stated in the first issue of Müürileht - Maarja Mänd takes a look at the theatres in Tartu that once were, but are no more. 20 years ago a group from Jaan Tooming's actng studio that worked under the roof of Vanemuine formed Tartu Children's Theatre. The theatre worked as Tartu's municipal theatre for 11 years, when the cultural officials found that it's repertoire and doings are bit too stagnant. So the theatre mutated into Tartu Theatre Laboratory, which was organized by a cultural group Flying Dutchman. They town gave them the necessary resources and three years to prove it's plan. But it turned out that the laboratory was a bit too experimental and not so much a theatre for the town's taste – a head of its time. And the theatre mutated once more – it became Estonian Theatre Festival, which works till the present day as one of the main cultural event DRAMA, but also other events', organizer. ●

E 24.03 	**T 25.03** Y Galerii (kuni 13.04) **Jenni-Juulia Wallinheimo (Soome)** **PRETTY CRIPPLE**	**K 26.03**	**N 27.03** Genialistide Klubi **Kontsert:** **HEIKKI KALLE 40**	**R 28.03** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu:** **JAZZ LESSONS**	**L 29.03** Athena Keskus **Tartu kooliteatrite festival** **NÄITEMÄNGUDE PÄEVAD** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu: NOORTE HÄÄL 3**	**P 30.03** Athena Keskus **Tartu kooliteatrite festival** **NÄITEMÄNGUDE PÄEVAD**
E 30.03	**T 1.04**	**K 2.04** Genialistide Klubi **Noorte Teatritehas:** **PÜÜA MIND AINULT KINNI**	**N 3.04** Athena Keskus **Kontsert:** **MATS & MORGAN (Rootsi)** **CONTUS FIRMUS (Eesti)**	**R 4.04** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu:** **ATOM OM - KEVADÕHTUL TARTUS**	**L 5.04** Genialistide Klubi **Padjakino ja pidu:** **DANCEHALL MAGIC**	**P 6.04**
E 7.04	**T 08.04** Athena Keskus **Kontsert:** **INDREK KALDA** **TOOMAS LUNGE** Genialistide Klubi **Noorte Teatritehas:** **KUI JUHUSLIK ON SUVALINE**	**K 9.04** Genialistide Klubi **Noorte Teatritehas:** **KUI JUHUSLIK ON SUVALINE**	**N 10.04** Genialistide Klubi **Kontsert ja chill:** **PUUMAJA JAZZ**	**R 11.04** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu: BREAKERS** Athena Keskus **Kontsert: DAGÖ** Vanemuine **Esietendus: KOIDULA VERI**	**L 12.04** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu:** **Live: DAHLING**	**P 13.04**
E 14.04	**T 15.04**	**K 16.04** Genialistide Klubi **Von Krahli Teater: HAMLETID** Athena Keskus **Kontsert: RITON LA MANIVELLE**	**N 17.04** Genialistide Klubi **Von Krahli Teater:** **HAMLETID**	**R 18.04** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu:** **SPEKTER**	**L 19.04** Genialistide Klubi **Kontsert ja pidu:** **NOORTE HÄÄL 4**	**P 20.04**

Täpsem info ja palju muud: **kultuuriaken.tartu.ee**